

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์บทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา” เป็นงานวิจัยที่ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คือ การแสวงหาความรู้ด้วยการพิจารณาปรากฏการณ์ต่างๆ ทางสังคมในโลกเชิงประจักษ์จากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงในทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น วิธีการนี้จะสนใจข้อมูลด้านความรู้ที่นักคิด การสร้างความหมาย ค่านิยมหรืออุดมการณ์ของบุคคลเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาวิเคราะห์บทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการ และเพื่อทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อบทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการ รวมถึงการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาทั้งในหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชน ทั้งนี้ ระเบียบวิธีวิจัยที่จะนำมาใช้ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสนทนาและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) และผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ ตลอดจนอาศัยข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น บทโทรทัศน์ เป็นต้น รวมทั้งการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาบางรายการ เพื่อช่วยเสริมสร้างความเข้าใจถึงลักษณะของการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่แตกต่างกันไปในแต่ละหน่วยงาน

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์บทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษานั้น ผู้วิจัยใช้แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล (Key Informant) เป็นหลัก โดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา พร้อมทั้งจะทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ร่วมงานกับผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ประกอบกับการใช้แหล่งข้อมูลประเภทอื่นๆ เพื่อใช้สำหรับตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลบุคคล สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สามารถแบ่งประเภทแหล่งข้อมูลบุคคลออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา และกลุ่มผู้ร่วมงานกับผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 กลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งออกเป็นกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานราชการ และกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานเอกชน ดังนี้

1.1.1 กลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานราชการ มีจำนวน 3 หน่วยงาน โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานราชการเฉพาะที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษามาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี พร้อมทั้งต้องมีผลงานทางด้านการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษามาแล้วไม่ต่ำกว่า 20 รายการ (ชุดวิชา) ได้แก่

1. ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน

1.1 คุณประพันธ์ หงษ์จินดา อายุ 42 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปัจจุบันเป็นนักวิชาการศึกษา 6 และผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาประจำหมวดวิชาคณิตศาสตร์ โดยมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งต่างๆ ได้แก่ นักวิชาการศึกษา ผู้ผลิตรายการ ผู้กำกับรายการ ผู้เขียนบทโทรทัศน์ เจ้าหน้าที่ติดต่อประสานงาน และเจ้าหน้าที่เทคนิค (ถ่ายภาพและตัดต่อ) เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2526 เริ่มเข้าทำงานที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ สำหรับผลงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ได้แก่ รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาประเภทให้ความรู้ต่างๆ ไป ดังตัวอย่างเช่น รายการโรงเรียนฤดูร้อน รายการเพื่อนของเด็ก รายการรู้ไว้ได้ประโยชน์ (เช่น ชุดเมืองไทยนี้ดี) รายการเทคโนโลยีชาวบ้าน รายการเสาร์สโมสร (เช่น ชุดสโมสรภาษาอังกฤษ) เป็นต้น และรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่ให้ความรู้ตรงตามหลักสูตร เช่น วิทัศน์รายการชุดวิชาเกษตรและรายการชุดวิชาอาชีพ (งานช่างในบ้าน) สำหรับใช้กับโรงเรียนทดลอง รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาประกอบชุดวิชาคณิตศาสตร์ตามหลักสูตรทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน และรายการโทรทัศน์เพื่อการสอนเสริม (ทบทวน) ประกอบชุดวิชาคณิตศาสตร์สำหรับหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อนำไปใช้ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ หรือ ETV (Educational Television) เป็นต้น

ผู้วิจัยเคยรู้จักกับคุณประพันธ์มาก่อน เพราะคุณประพันธ์เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชุดวิชาคณิตศาสตร์ และเป็นผู้ตรวจรับราชการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาประกอบชุดวิชาคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งในประมาณปลายปี พ.ศ. 2539 ผู้วิจัย (ในนามบริษัท ภาพฝัน โปรอิมเมจ จำกัด) ได้เข้าไปรับจ้างผลิตรายการชุดวิชาดังกล่าวนี้ให้กับศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ดังนั้นผู้วิจัยค่อนข้างจะสนิทกับคุณประพันธ์เป็นอย่างดี และเมื่อประมาณต้นเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2540 ผู้วิจัยนำเอาเทปรายการโทรทัศน์ประกอบชุดวิชาคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยรับจ้างผลิตไปส่งให้กับคุณประพันธ์ จึงได้มีโอกาสเข้าไปดูการทำงานของ คุณประพันธ์ ระหว่างการทำรายการสดบันทึกเทปโทรทัศน์ประกอบชุดวิชา สอนเสริมคณิตศาสตร์ (รายการสถิติเบื้องต้น) ที่ห้องสตูดิโอของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้รู้จักกับคุณประพันธ์มาก่อนและประกอบกับผู้วิจัยได้สอบถามรายละเอียดเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติการทำงานของคุณประพันธ์จากเพื่อนร่วมงานของคุณประพันธ์และอาจารย์ท่านอื่นๆ ในศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาซึ่งผู้วิจัยได้เคยรับจ้างผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาประกอบชุดวิชาต่างๆ แล้ว จึงทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจเลือกคุณประพันธ์เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพราะคุณประพันธ์เริ่มเข้าทำงานที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ในปี พ.ศ. 2526 ซึ่งอาจเรียกได้ว่า เป็นผู้ที่อยู่ในยุคบุกเบิกงานผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา อีกทั้งยังเป็นผู้รอบรู้ในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ติดต่อขออนุญาตสัมภาษณ์กับคุณประพันธ์จากที่ทำงานของคุณประพันธ์โดยตรง และคุณประพันธ์ก็ได้เสียสละเวลาให้กับผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ในวันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 10.00 น. ที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ถนนศรีอยุธยา

1.2 คุณถนัดดาวัลย์ ธนอมศักดิ์ อายุ 39 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ วิชาเอกภาษาไทย วิชาโทสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง และในระดับปริญญาโททางด้านการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปัจจุบันเป็นนักวิชาการศึกษา 6 และผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาประจำหมวดวิชาภาษาไทย โดยมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งต่างๆ ได้แก่ นักวิชาการศึกษา ผู้ผลิตรายการ ผู้กำกับรายการ ผู้เขียนบทโทรทัศน์ และเจ้าหน้าที่ติดต่อประสานงาน เป็นต้น ทั้งนี้ ในช่วงปี พ.ศ. 2524 - 2526 คุณถนัดดาวัลย์ได้เคยมีประสบการณ์เป็นครูสอนวิชาภาษาไทยที่จังหวัดชุมพรมาก่อน ต่อจากนั้นในปี พ.ศ. 2526 จึงย้ายมาทำงานที่ศูนย์ฝึกพัฒนาอาชีพประจำจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ก่อนที่จะย้ายเข้ามาทำงานที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ในปี พ.ศ. 2530 สำหรับผลงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ได้แก่ รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาประเภทให้

ความรู้ทั่วไป ดังตัวอย่างเช่น รายการพริกแผ่นดินทอง รายการเสาร์สโมสร์ ชุดสโมสร์ภาษา (ภาษาอังกฤษ) รายการเสมาพาที รายการปัญญาชาวบ้าน เป็นต้น และรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่ให้ความรู้ตรงตามหลักสูตร เช่น รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาประกอบชุดวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน และรายการโทรทัศน์เพื่อการสอนเสริม (ทบทวน) ประกอบชุดวิชาภาษาไทยสำหรับหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อนำไปใช้ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ หรือ ETV (Educational Television) เป็นต้น

ผู้วิจัยเคยรู้จักกับคุณถัดดาวัดย์มาก่อน เพราะคุณถัดดาวัดย์เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชุดวิชาภาษาไทย และเป็นผู้ตรวจรับรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาประกอบชุดวิชาภาษาไทย 1 (เลือก) ซึ่งในประมาณปลายปี พ.ศ. 2538 ผู้วิจัย (ในนามบริษัท ภาพฝัน โปรอิมเมจ จำกัด) ได้เข้าไปรับจ้างผลิตรายการชุดวิชาดังกล่าวนี้ให้กับศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ดังนั้นผู้วิจัยค่อนข้างจะสนิทกับคุณถัดดาวัดย์เป็นอย่างดี และเมื่อประมาณต้นปี พ.ศ. 2539 ผู้วิจัยได้มีโอกาสแนะนำคุณถัดดาวัดย์ให้เข้าไปใช้สถานที่ถ่ายทำภายในห้องสมุดของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (ซึ่งเป็นสถานที่ทำงานประจำของผู้วิจัย) เพื่อใช้ประกอบในรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาประกอบชุดวิชาภาษาไทยของคุณถัดดาวัดย์ (ซึ่งเป็นรายการที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาผลิตเอง) จึงทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสเห็นการผลิตรายการนอกสถานที่ (การถ่ายทำภาคสนาม) ของคุณถัดดาวัดย์ อีกทั้งผู้วิจัยยังได้เคยเข้าไปดูการทำงานของ คุณถัดดาวัดย์ที่ห้องตัดต่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาในโอกาสที่ผู้วิจัยเข้าไปส่งบทโทรทัศน์ให้กับคุณถัดดาวัดย์ตรวจรับบทโทรทัศน์ ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้รู้จักกับคุณถัดดาวัดย์มาก่อนและประกอบกับผู้วิจัยได้สอบถามรายละเอียดเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติการทำงานของคุณถัดดาวัดย์จากเพื่อนร่วมงานของคุณถัดดาวัดย์และอาจารย์ท่านอื่นๆ ในศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาซึ่งผู้วิจัยได้เคยรับจ้างผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาประกอบชุดวิชาต่างๆ แล้ว อีกทั้งคุณถัดดาวัดย์ยังมีประสบการณ์และอายุการทำงานมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี คือ เริ่มเข้าทำงานที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ในปี พ.ศ. 2530 จึงทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจเลือกคุณถัดดาวัดย์เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) สำหรับการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ติดต่อบันทึกสัมภาษณ์กับคุณถัดดาวัดย์จากที่ทำงานของคุณถัดดาวัดย์โดยตรง และคุณถัดดาวัดย์ก็ได้เสียสละเวลาให้กับผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ในวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 10.00 น. ที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ถนนศรีอยุธยา

2. สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2.1 คุณอิทธิศักดิ์ รุณสินธุ์ อายุ 42 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ วิชาเอกโสตทัศนศึกษา วิชาโทสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง และในระดับปริญญาโททางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปัจจุบันเป็นนักวิชาการโสตทัศนศึกษา 5 และผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา โดยมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งต่างๆ ได้แก่ นักวิชาการศึกษา ผู้ผลิตรายการ ผู้กำกับรายการ ผู้เขียนบทโทรทัศน์ เจ้าหน้าที่ติดต่อประสานงาน และเจ้าหน้าที่เทคนิค (ถ่ายภาพและตัดต่อ) เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2525 เริ่มเข้าทำงานที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง สำหรับผลงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ได้แก่ รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาประเภทให้ความรู้ต่างๆ ไปดังตัวอย่างเช่น รายการสาระอาชีพ รายการเก็บตลับเป็นร้อย เป็นต้น และรายการโทรทัศน์การศึกษาประกอบกระบวนวิชาต่างๆ ตามหลักสูตร เช่น กระบวนวิชาภูมิศาสตร์ กระบวนวิชาจิตวิทยา กระบวนวิชากฎหมาย กระบวนวิชาคณิตศาสตร์ และกระบวนวิชาภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ภาษาอังกฤษ (ตั้งแต่ EN 101 EN 102 เป็นต้นไป) ภาษาเยอรมัน และภาษารัสเซีย เป็นต้น

ผู้วิจัยได้รู้จักคุณอิทธิศักดิ์มาจากการแนะนำของคุณนนุช ศิริโรจน์ ซึ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายวิทยุและโทรทัศน์การศึกษาที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ทั้งนี้ คุณนนุชเป็นรุ่นพี่ที่เรียนจบปริญญาโท ภาควิชาการสื่อสารมวลชน โดยผู้วิจัยได้รับทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติการทำงานของคุณอิทธิศักดิ์มาก่อนจากคุณนนุชในฐานะหัวหน้าและเพื่อนร่วมงาน จึงทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจเลือกคุณอิทธิศักดิ์เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพราะคุณอิทธิศักดิ์เริ่มเข้าทำงานที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษาในปี พ.ศ. 2525 ซึ่งอาจเรียกได้ว่า เป็นผู้ที่อยู่ในยุคบุกเบิกงานผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา อีกทั้งยังเป็นผู้รอบรู้ในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของสำนักเทคโนโลยีการศึกษา นอกจากนี้คุณอิทธิศักดิ์ยังเคยเป็นหัวหน้าฝ่ายวิทยุและโทรทัศน์การศึกษาที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง มาก่อนด้วย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ติดต่อขอนัดสัมภาษณ์กับคุณอิทธิศักดิ์จากที่ทำงานของคุณอิทธิศักดิ์โดยตรง และคุณอิทธิศักดิ์ก็ได้เสียสละเวลาให้กับผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ในวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 13.00 น. ที่สำนักเทคโนโลยี การศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2.2 คุณมานะ เสือเล็ก อายุ 39 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ วิชาเอกโสตทัศนศึกษา วิชาโทจิตวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง และในระดับปริญญาโททางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปัจจุบันเป็นนักวิชาการโสตทัศนศึกษา 5 และผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา โดยมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งต่างๆ ได้แก่ นักวิชาการศึกษา ผู้ผลิตรายการ ผู้กำกับรายการ ผู้เขียนบทโทรทัศน์ เจ้าหน้าที่ติดต่อบริษัท และเจ้าหน้าที่เทคนิค (ถ่ายภาพและตัดต่อ) เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2526 เริ่มเข้าทำงานที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง สำหรับผลงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ได้แก่ รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาประเภทให้ความรู้ทั่วไป ดังตัวอย่างเช่น รายการเก็บสืบเป็นร้อย รายการสาระอาชีพ เป็นต้น และรายการโทรทัศน์การศึกษาประกอบกระบวนวิชาต่างๆ ตามหลักสูตร เช่น กระบวนวิชาอารยธรรมประวัติศาสตร์ตะวันออก กระบวนวิชาอารยธรรมประวัติศาสตร์ตะวันตก กระบวนวิชากฎหมาย กระบวนวิชาภาษาไทย (TH 101) กระบวนวิชาสังคมวิทยา กระบวนวิชาคณิตศาสตร์ กระบวนวิชาวิทยาศาสตร์ (SC 103) และกระบวนวิชาเศรษฐศาสตร์ (EC 111 EC 112) เป็นต้น

ผู้วิจัยได้รู้จักคุณมานะมาจากการแนะนำของคุณนงนุช ศิริโรจน์ ซึ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายวิทยุและโทรทัศน์การศึกษาที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ทั้งนี้ คุณนงนุชเป็นรุ่นพี่ที่เรียนจบปริญญาโท ภาควิชาการสื่อสารมวลชน โดยผู้วิจัยได้รับทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติการทำงานของคุณมานะมาก่อนจากคุณนงนุชในฐานะหัวหน้าและเพื่อนร่วมงาน จึงทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจเลือกคุณมานะเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพราะคุณมานะเริ่มเข้าทำงานที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษาในปี พ.ศ. 2526 ซึ่งอาจเรียกได้ว่า เป็นผู้ที่อยู่ในยุคบุกเบิกงานผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา อีกทั้งยังเป็นผู้รอบรู้ในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของสำนักเทคโนโลยีการศึกษา ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ติดต่อขออนุญาตสัมภาษณ์กับคุณมานะจากที่ทำงานของคุณมานะโดยตรง และคุณมานะก็ได้เสียสละเวลาให้กับผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ในวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 10.30 น. ที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

3. สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

3.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิไลพรหม ปุกหุด อายุ 47 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ทางด้านการสอนภาษาอังกฤษ (มัธยมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และในระดับปริญญาโททางด้านโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัจจุบันเป็นหัวหน้าศูนย์บริการการสอนทางวิทยุและโทรทัศน์ โดยมีตำแหน่งเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8 ประจำสำนักเทคโนโลยีการศึกษา และผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ซึ่งมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งต่างๆ ได้แก่ นักวิชาการศึกษา ผู้ผลิตรายการ ผู้กำกับรายการ ผู้เขียนบทโทรทัศน์ และเจ้าหน้าที่ติดต่อประสานงาน เป็นต้น ทั้งนี้ คุณพิไลพรรณ ได้เคยมีประสบการณ์เป็นครูสอนวิชาภาษาอังกฤษที่โรงเรียนวัดศุภทิวาราม มาก่อนที่จะย้ายเข้ามาทำงานที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในปี พ.ศ. 2524 สำหรับผลงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ได้แก่ รายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาบริการทางวิชาการแก่สังคม ดังตัวอย่างเช่น รายการคนตรีสุนทรีย์ของชีวิต รายการสังคมวัฒนธรรม รายการวิทยาศาสตร์ถึงแวดล้อม เป็นต้น และรายการวิทยุโทรทัศน์ประกอบชุดวิชาต่างๆ ตามหลักสูตร เช่น ชุดวิชาการสื่อสาร ชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาพนิ่งและภาพยนตร์ ชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์ ชุดวิชาการบริหารงานวิทยุโทรทัศน์ ชุดวิชาการจัดการรายการวิทยุโทรทัศน์ ชุดวิชาการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ ชุดวิชาการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง ชุดวิชาการจัดการ ชุดวิชาการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ชุดวิชาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ ชุดวิชากฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาการป่าไม้ ชุดวิชาการคลังและงบประมาณ ชุดวิชาการตลาดระหว่างประเทศ ชุดวิชาภาษาอังกฤษ เป็นต้น

ผู้วิจัยได้รู้จักคุณพิไลพรรณมาจากการแนะนำของคุณศุภธินี โอภาชะวาทย์ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) อีกคนสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทั้งนี้ คุณศุภธินีเป็นอาจารย์พิเศษเคยมาสอนผู้วิจัยในสมัยเรียนระดับปริญญาตรี โดยผู้วิจัยได้รับทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติการทำงานของคุณพิไลพรรณมาก่อนจากคุณศุภธินีในฐานะผู้ได้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน จึงทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจเลือกคุณพิไลพรรณเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพราะคุณพิไลพรรณเริ่มเข้าทำงานที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา ในปี พ.ศ. 2524 ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นผู้ที่อยู่ในศูนย์กลางการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา อีกทั้งยังเป็นผู้รอบรู้ในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของสำนักเทคโนโลยีการศึกษา ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ติดต่อผ่านทางโทรศัพท์ขออนุญาตสัมภาษณ์กับคุณพิไลพรรณ และคุณพิไลพรรณก็ได้เสียสละเวลาให้กับผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ในวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 12.00 น. ที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

3.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศุภธินี โอภาชะวาทย์ อายุ 39 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางด้านสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และในระดับปริญญาโท

ทางด้านโศคทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันเป็นหัวหน้าหน่วยผลิตวิดิทัศน์เพื่อการศึกษา โดยมีตำแหน่งเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 7 ประจำสำนักเทคโนโลยีการศึกษา และผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ซึ่งมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งต่างๆ ได้แก่ นักวิชาการศึกษา ผู้ผลิตรายการ ผู้กำกับรายการ ผู้เขียนบทโทรทัศน์ และเจ้าหน้าที่ติดต่อประสานงาน เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2524 เริ่มเข้าทำงานที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สำหรับผลงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ได้แก่ รายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการบริหารทางวิชาการแก่สังคม ดังตัวอย่างเช่น รายการแนะแนวการศึกษา รายการประชุมนิเทศนักศึกษาใหม่ รายการสู้รบโลกกับสิ่งแวดล้อม รายการวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม รายการศิลปวัฒนธรรม รายการสมเด็จพระบรมราชชนกกับประชาธิปไตย เป็นต้น และรายการวิทยุโทรทัศน์ประกอบชุดวิชาต่างๆ ตามหลักสูตร เช่น ชุดวิชา การวิเคราะห์โครงการ ชุดวิชาการจัดการเงินเชื่อ ชุดวิชาหลักและระบบงานแนะแนวในสถานศึกษา ชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก ชุดวิชาการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก ชุดวิชาการจัดการสถานเลี้ยงเด็กในชุมชน ชุดวิชาการบริหารโรงพยาบาล ชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์ ชุดวิชาการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง ชุดวิชาหลักการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ ชุดวิชาธุรกิจการโฆษณา และชุดวิชาภาษาอังกฤษ เป็นต้น

ผู้วิจัยรู้จักกับคุณศุภธินีมาก่อน เพราะคุณศุภธินีเป็นอาจารย์พิเศษเคยมาสอนผู้วิจัยในสมัยเรียนระดับปริญญาตรี ในชั้นแรกผู้วิจัยติดต่อโดยตรงกับคุณศุภธินีผ่านทางโทรศัพท์ไปยังที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และผู้วิจัยก็ได้สนทนาเบื้องต้นกับคุณศุภธินีเกี่ยวกับเค้าโครงวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัย ซึ่งคุณศุภธินีก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของสำนักเทคโนโลยีการศึกษา และช่วยแนะนำให้ผู้วิจัยได้รู้จักกับคุณพิไลพรหมและบุคลากรในฝ่ายต่างๆ พร้อมทั้งรับเป็นภาระพาผู้วิจัยเยี่ยมชมการดำเนินงานการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช รวมทั้งยังอำนวยความสะดวกในเรื่องต่างๆ ให้แก่ผู้วิจัยด้วย เช่น เอกสารข้อมูลและวิดิทัศน์รายการต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้ คุณศุภธินีเริ่มเข้าทำงานที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา ในปี พ.ศ. 2524 ซึ่งอาจเรียกได้ว่า เป็นผู้ที่อยู่ในยุคบุกเบิกงานผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา อีกทั้งยังเป็นผู้รอบรู้ในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของสำนักเทคโนโลยีการศึกษา ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจเลือกคุณศุภธินีเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ติดต่อผ่านทางโทรศัพท์ขออนุญาตสัมภาษณ์กับคุณศุภธินี และคุณศุภธินีก็ได้เสียสละเวลาให้กับผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ในวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 09.00 น. ที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

1.1.2 กลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานเอกชน มีจำนวน 6 หน่วยงาน โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานเอกชนเฉพาะที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้กับศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปี พร้อมทั้งต้องมีผลงานทางด้านการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษามาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 รายการ (ชุดวิชา) ได้แก่

1. บริษัท ช่างคิด จำกัด

คุณสุมิตรา มโนวรรณ อายุ 27 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะอักษรศาสตร์ วิชาเอกภาษาอังกฤษ วิชาโทศิลปปะการละคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2532 เริ่มทำงานทางด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ในระหว่างกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 กับอาจารย์ชนประดัลภ์ จันทร์เรือง โดยทำหน้าที่ในตำแหน่งผู้เขียนบทโทรทัศน์ และผู้ช่วยผู้ผลิตรายการ ได้แก่ รายการสารคดี "มรดกใหม่" และรายการสารคดี "บันทึกคนเดินทาง" ออกอากาศทาง ททบ. 5 เป็นต้น ปัจจุบันเป็นกรรมการรองผู้จัดการบริษัท ช่างคิด จำกัด และผู้ควบคุมการผลิตและสร้างสรรครายการโทรทัศน์ โดยมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งต่างๆ ได้แก่ ผู้ผลิตรายการ ผู้กำกับรายการ ผู้เขียนบทโทรทัศน์ และเจ้าหน้าที่ติดต่อประสานงาน เป็นต้น สำหรับผลงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษานั้น เริ่มผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2537 ให้กับศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน เช่น รายการชุดวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รายการชุดวิชาหลักภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายการชุดวิชาทักษะสัมพันธ์ (ภาษาไทย) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายการชุดวิชาภาษาและวัฒนธรรม รายการชุดวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รายการชุดวิชาภาษาอังกฤษ 1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน รายการชุดวิชาศิลปศึกษา รายการปัญหาชาวบ้าน รายการครอบครัวศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ ยังได้รับจ้างผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้กับสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) เช่น รายการชุดวิชาคณิตศาสตร์ และรายการชุดวิชาวิทยาศาสตร์ เป็นต้น และรับจ้างผลิตรายการโทรทัศน์ให้กับกรมวิชาการ ซึ่งเป็นรายการโทรทัศน์เพื่อให้ความรู้ทั่วไปแก่ประชาชน ได้แก่ รายการชุดจากภาษาคนไทย เป็นต้น

ผู้วิจัยเคยรู้จักกับคุณสุมิตรามาก่อนในครั้งที่ผู้วิจัยเข้าร่วมการประมวลงานรับจ้างผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาประกอบชุดวิชาที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ถนนศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยได้รับทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติการ

ทำงานของคุณสมบัติจากการสนทนาเบื้องต้นในครั้งนั้น และในภายหลังจากนั้นผู้วิจัยก็ได้สอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับคุณสมิตราจากอาจารย์ประจำศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาผู้ที่เคยว่าจ้างให้ผลิตรายการ จึงทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจเลือกคุณสมิตราเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพราะคุณสมิตราเริ่มเข้ามารับจ้างผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้กับศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาดังแต่ปลายปี พ.ศ. 2537 ซึ่งอาจเรียกได้ว่า เป็นยุคเริ่มแรกของการเปิดประมูลงานจัดจ้างผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ติดต่อผ่านทางโทรศัพท์ขอนัดสัมภาษณ์กับคุณสมิตรา และก็ได้เดินทางไปยังสำนักงานบริษัท ช่างคิด จำกัดตามกำหนดนัดหมาย คือ วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 10.00 น. แต่คุณสมิตรามีคิวออกกองถ่ายทำที่ต่างจังหวัดอย่างกะทันหัน และโดยความบังเอิญในเวลานั้นเองผู้วิจัยก็ได้พบกับคุณชนประคัลภ์ จันทร์เรือง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ถือโอกาสนี้ทำการแนะนำตัวพร้อมทั้งมอบหนังสือรับรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาและแนวคำถามให้กับคุณชนประคัลภ์ได้พิจารณา จึงทำให้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คุณชนประคัลภ์ในฐานะกรรมการผู้จัดการบริษัทและหัวหน้างานของคุณสมิตราเกี่ยวกับการดำเนินงานของบริษัทและประวัติการทำงานของคุณสมิตรา สำหรับผู้วิจัยนั้นรู้จักกับคุณชนประคัลภ์มาก่อน เพราะคุณชนประคัลภ์เป็นอาจารย์พิเศษเคยมาสอนผู้วิจัยในสมัยเรียนระดับปริญญาตรี หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการนัดสัมภาษณ์คุณสมิตราใหม่อีกครั้ง และคุณสมิตราก็ได้เสียสละเวลาให้กับผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ในระหว่างที่กำลังประชุมทีมงานเพื่อเตรียมการผลิตรายการอยู่ที่สำนักงานบริษัท ช่างคิด จำกัด ตึกคณะละครมรดกใหม่ ถาดพร้าว 73 เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 10.00 น.

2. บริษัท เทลเวฟ มีเดีย จำกัด

คุณประสิทธิ์ เท่งวิเศษชนกร อายุ 34 ปี จบการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงทางการถ่ายภาพ เทคนิคกรุงเทพ ได้เริ่มทำงานทางด้านการผลิตรายการโทรทัศน์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 จากตำแหน่งผู้ช่วยช่างภาพและเจ้าหน้าที่เทคนิคคัดต่อ ปัจจุบันเป็นผู้จัดการฝ่ายผลิตรายการ และผู้ควบคุมการผลิตและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ของบริษัท เทลเวฟ มีเดีย จำกัด นอกจากนี้ยังเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัท ธานี โปรดัคชั่น จำกัด โดยมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งต่างๆ ได้แก่ ผู้ผลิตรายการ ผู้กำกับรายการ ผู้เขียนบทโทรทัศน์ เจ้าหน้าที่คัดต่อประสานงาน และเจ้าหน้าที่เทคนิค (ถ่ายภาพและคัดต่อ) เป็นต้น สำหรับผลงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษานั้นได้เริ่มผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษาดังแต่ปี พ.ศ. 2539 ให้กับศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน เช่น รายการชุดวิชาคณิตศาสตร์ (บังคับ) ระดับชั้นมัธยมศึกษา

ตอนต้น ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน ราชการชุดวิชาคณิตศาสตร์ 1 (เลือก) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน ราชการชุดวิชาคณิตศาสตร์ 2 (เลือก) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน ราชการชุดวิชาคณิตศาสตร์ (เลือก) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน ราชการคณิตศาสตร์มหัศจรรย์ ราชการชุดวิชาวิทยาศาสตร์ 1 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อให้ความรู้ทั่วไปแก่ประชาชน ออกอากาศทาง ททบ. 5 ได้แก่ รายการเกมธรรมจักร รายการชีวิตงาม (ได้รับรางวัลโทรทัศน์ทองคำในปี พ.ศ. 2539) เป็นต้น จึงทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจเลือกคุณประสิทธิ์เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

เริ่มแรกผู้วิจัยได้หมายเลขโทรศัพท์ของบริษัท เทลเวฟ มีเดีย จำกัดมาจากคุณพนินทรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่กองพัสดุ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา โดยผู้วิจัยรู้จักกับคุณพนินทรมาก่อน เพราะผู้วิจัยเคยติดต่อเบิกเงินค่าจ้างผลิตรายการที่กองพัสดุ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ติดต่อไปยังบริษัท เทลเวฟ มีเดีย จำกัด โดยผู้วิจัยได้สนทนารายละเอียดเบื้องต้นผ่านทางโทรศัพท์กับคุณบุญฤทธิ์ซึ่งเป็นพนักงานฝ่ายผลิตรายการ และคุณบุญฤทธิ์ก็ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของบริษัท พร้อมทั้งยังแนะนำและให้หมายเลขโทรศัพท์ที่บริษัท ธันวาคม โปรดักชัน จำกัด ซึ่งเป็นบ้านพักของคุณประสิทธิ์แก่ผู้วิจัย เพื่อให้ผู้วิจัยติดต่อขอสัมภาษณ์กับคุณประสิทธิ์ในภายหลัง ต่อจากนั้นผู้วิจัยก็ได้พยายามติดต่อไปยังบริษัท ธันวาคม โปรดักชัน จำกัดอยู่หลายครั้ง แต่ก็ไม่สามารถติดต่อขอนัดสัมภาษณ์กับคุณประสิทธิ์ได้ (ซึ่งผู้วิจัยทราบในภายหลังจากคุณประสิทธิ์ว่าติดงานกองถ่ายอยู่ต่างจังหวัด) ดังนั้นผู้วิจัยจึงตัดสินใจเดินทางไปยังบริษัท เทลเวฟ มีเดีย จำกัด ในวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 11.00 น. โดยผู้วิจัยได้พบกับคุณธรรมวัฒน์ซึ่งเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัท ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการแนะนำตัวพร้อมกับมอบหนังสือรับรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาและแนวคำถามให้กับคุณธรรมวัฒน์ได้พิจารณา จึงทำให้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คุณธรรมวัฒน์ในฐานะกรรมการผู้จัดการบริษัทและเพื่อนร่วมงานของคุณประสิทธิ์เกี่ยวกับการดำเนินงานของบริษัทและประวัติการทำงานของคุณประสิทธิ์ นอกจากนี้คุณธรรมวัฒน์ก็ได้ให้หมายเลขโทรศัพท์มือถือของคุณประสิทธิ์แก่ผู้วิจัยด้วย ซึ่งหลังจากนั้นผู้วิจัยก็ได้ติดต่อขอนัดสัมภาษณ์คุณประสิทธิ์ในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 10.00 น. ที่บริษัท เทลเวฟ มีเดีย จำกัด บริเวณศูนย์วิจัย ซอย 8 ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ แต่เมื่อผู้วิจัยเดินทางไปตามที่นัดหมายก็พบเพียงแต่คุณธรรมวัฒน์คนเดียวที่อยู่ในบริษัท และคุณธรรมวัฒน์ก็ได้รับเป็นการช่วยเหลือติดต่อคุณประสิทธิ์ให้โทรศัพท์กลับมาหาผู้วิจัยในภายหลัง ซึ่งระหว่างผู้วิจัยเดินทางกลับบ้านนั้นคุณประสิทธิ์ก็ได้โทรศัพท์กลับมาที่โทรศัพท์มือถือของผู้วิจัยเพื่อแจ้งว่ามีคิวติดต่อรายการอย่างกระชั้นชิด พร้อมทั้งได้นัดหมายให้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ใหม่อีกครั้ง และคุณประสิทธิ์ก็ได้

เสียชีวิตเวลาให้กับผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ในระหว่างที่กำลังเตรียมอุปกรณ์ถ่ายทำนอกสถานที่ก่อนที่
จะออกเดินทางไปต่างจังหวัด เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 09.30 น.
ที่สำนักงานบริษัท ธันวา โปรดักชั่น จำกัด สุขุมวิท 93 พระโขนง

3. บริษัท โนวา อินเตอร์ แอ็ค จำกัด

คุณนรินทร์ เรืองสวัสดิ์ อายุ 27 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางการ
โฆษณา คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเริ่มฝึกงานทาง
ด้านโฆษณาในระหว่างกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 กับที่บริษัท โนวา อินเตอร์ แอ็ค จำกัดมาตั้งแต่ปี
พ.ศ. 2534 จากตำแหน่ง Copy Writer และ Creative ในปัจจุบันเป็นผู้ควบคุมการผลิตและ
สร้างสรรค์งานโฆษณาและรายการโทรทัศน์ของบริษัท โนวา อินเตอร์ แอ็ค จำกัด โดยมี
ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งต่างๆ ได้แก่ ผู้ผลิตรายการ ผู้กำกับรายการ ทีวีเทีพี และ
ผู้เขียนบทโทรทัศน์ เจ้าหน้าที่ติดต่อประสานงาน เป็นต้น สำหรับผลงานที่เกี่ยวข้องกับการ
ดูแลการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา นั้น เริ่มผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาตั้งแต่
ปลายปี พ.ศ. 2537 ให้กับศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน เช่น
รายการชุดวิชาคณิตศาสตร์ 1 (ค.101) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (เทอมต้น) รายการชุดวิชา
คณิตศาสตร์ 2 (ค.102) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (เทอมปลาย) รายการรักเมืองไทย รายการ
นำกล้วยลงงานอาชีพ (อาชีพอิสระ) ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน รายการชุดวิชา
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต “ชุดรู้รอบไปกับคุณรอบรู้” ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
รายการเส้นทางเศรษฐี “ชุดด้วยมันสมองและสองมือ” ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตาม
หลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน รายการชุดวิชาวิทยาศาสตร์ รายการชุดวิชา
คอมพิวเตอร์ รายการชุดวิชาการโรงแรม เป็นต้น นอกจากนี้ ยังได้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อ
ให้ความรู้ทั่วไปแก่ประชาชน ได้แก่ รายการ “คิดเป็น ใช้เป็น” ออกอากาศทาง ททบ. 5 (ได้รับ
รางวัลมฆลาในปี พ.ศ. 2535 2536 และ 2538) รายการ “รวมใจภักดิ์ รักถึงแควดล้อม”
ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 (ได้รับรางวัลสารคดียอดเยี่ยมด้านการอนุรักษ์
ประจำปี พ.ศ. 2537 ของสมาคมสิ่งแวดล้อมสยาม) เป็นต้น จึงทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจเลือกคุณ
นรินทร์เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ในขั้นแรกผู้วิจัยได้หมายเลขโทรศัพท์ของบริษัท โนวา อินเตอร์ แอ็ค จำกัดมาจากคุณ
พนินทรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่กองพัสดุ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา และผู้วิจัยได้ติดต่อไปยังบริษัท
โนวา อินเตอร์ แอ็ค จำกัด โดยผู้วิจัยได้สนทนารายละเอียดเบื้องต้นผ่านทางโทรศัพท์กับคุณ
สุชาดา บวรผดุงกิตติ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารงานลูกค้า (Account Executive) ของบริษัท

ต่อจากนั้นผู้วิจัยจึงได้เดินทางไปยังบริษัท โนวา อินเตอร์ แอ็ค จำกัด ในวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 13.00 น. เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของบริษัทและบุคลากรด้านการผลิตรายการ ซึ่งผู้วิจัยก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากคุณสุชาดา โดยคุณสุชาดาเป็นผู้แนะนำผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้แก่ผู้วิจัยด้วย คือ คุณนรินทร์ (ซึ่งในเวลานั้นผู้วิจัยยังไม่ได้พบกับคุณนรินทร์เพราะคุณนรินทร์มีคิวออกกองถ่ายอยู่) พร้อมทั้งยังได้แนะนำให้ผู้วิจัยได้รู้จักกับบุคลากรด้านการผลิตรายการของบริษัท ซูเปอร์ฤทธิ์ ครีเอชั่น จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทในเครือที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการผลิตรายการในทุกขั้นตอน (Production and Postproduction) ทั้งนี้ บริษัท ซูเปอร์ฤทธิ์ ครีเอชั่น จำกัดมีที่อยู่ติดเคียวกันกับบริษัท โนวา อินเตอร์ แอ็ค จำกัด คือ บริษัท ซูเปอร์ฤทธิ์ ครีเอชั่น จำกัดตั้งอยู่บริเวณชั้น 1 ส่วนบริษัท โนวา อินเตอร์ แอ็ค จำกัดตั้งอยู่บริเวณชั้น 2 หลังจากนั้นผู้วิจัยก็ได้ทำการติดต่อขอนัดสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์กับคุณนรินทร์ และคุณนรินทร์ก็ได้เสียสละเวลาให้กับผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ในระหว่างที่กำลังเขียนบทโทรทัศน์อยู่ที่สำนักงานบริษัท โนวา อินเตอร์ แอ็ค จำกัด บริเวณศรีวรา ทาวน์อินทาวน์ ซอย 9 ลาดพร้าว 94 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 13.30 น.

4. บริษัท สอทซอท โปรดักชั่น จำกัด

คุณพรชัย ภัทรวิวัฒน์ อายุ 31 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ วิชาเอกศิลปะการละครคอน วิชาโทภาพยนตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เริ่มต้นการทำงานเกี่ยวกับละครเวทีมาก่อนที่จะเข้ามาทำงานที่บริษัท สอทซอท โปรดักชั่น จำกัด ในปี พ.ศ. 2534 ปัจจุบันเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัท สอทซอท โปรดักชั่น จำกัด และผู้ควบคุมการผลิตและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ โดยมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งต่างๆ ได้แก่ ผู้ผลิตรายการ ผู้กำกับรายการ ผู้เขียนบทโทรทัศน์ เจ้าหน้าที่ติดต่อประสานงาน และเจ้าหน้าที่เทคนิค (ถ่ายภาพและตัดต่อ) เป็นต้น สำหรับผลงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา นั้น ในปี พ.ศ. 2538 เริ่มผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้กับศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน เช่น รายการชุดวิชาภาษาอังกฤษ 1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รายการชุดวิชาภาษาอังกฤษ 1 “ภาษาน่ารู้” ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน รายการชุดวิชาภาษาอังกฤษ ชุด Muzzy in Gondoland รายการชุดวิชาภาษาอังกฤษ ชุด Discoveries in Time รายการชุดวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุด Let's Learn English รายการชุดวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช. ทางไกล) รายการเทคโนโลยีชาวบ้าน

ราชการเกษตรไทย เป็นต้น จึงทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจเลือกคุณพรชัยเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) สำหรับการสัมภาษณ์ในครั้งนี้

ผู้วิจัยเคยรู้จักกับคุณพรชัยมาก่อนในครั้งที่ผู้วิจัยเข้าร่วมการประชุมงานรับจ้างผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาประกอบชุดวิชาอาชีพ เมื่อปลายปี พ.ศ. 2539 ที่ศึกษชั้น 3 กรมศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ และก่อนหน้านั้นประมาณ 3 ปีที่แล้ว ผู้วิจัยก็เคยเข้าไปเช่าบริการห้องตัดต่อและได้รู้จักกับคุณสวัสดิ์ ละอองคำ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตัดต่อแอนิเมชัน (Editor) ที่บริษัท สอทชอท โปรดักชั่น จำกัด ดังนั้นในขั้นแรกผู้วิจัยจึงเริ่มด้วยการสนทนาเบื้องต้นผ่านทางโทรศัพท์กับคุณสวัสดิ์เกี่ยวกับประวัติการดำเนินงานและบุคลากรด้านการผลิตรายการของบริษัท สอทชอท โปรดักชั่น จำกัด และคุณสวัสดิ์ก็ได้แนะนำผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) สำหรับการสัมภาษณ์ในครั้งนี้แก่ผู้วิจัยด้วย คือ คุณพรชัย หลังจากนั้นผู้วิจัยก็ได้ทำการติดต่อขอนัดสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์กับคุณพรชัย และคุณพรชัยก็ได้เสียสละเวลาให้กับผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ในวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 17.00 น. ที่สำนักงานบริษัท สอทชอท โปรดักชั่น จำกัด บริเวณศรีวรา ทาวน์อินทาวน์ ภาควิชา 94

5. บริษัท ประรณา โปรดักชั่น จำกัด

คุณนงพร อดิชากร อายุ 36 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางด้านสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เริ่มทำงานทางด้านการผลิตรายการโทรทัศน์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 จากตำแหน่งผู้ช่วยช่างภาพและเจ้าหน้าที่เทคนิคตัดต่อรายการโทรทัศน์ ได้แก่ รายการสารคดี และมิวสิกวิดีโอ เป็นต้น หลังจากนั้นจึงร่วมกับคุณปวรพรรณ ก่อตั้งบริษัท ประรณา โปรดักชั่น จำกัด ขึ้นมาในปี พ.ศ. 2533 ปัจจุบันเป็นกรรมการรองผู้จัดการบริษัท ประรณา โปรดักชั่น จำกัด และผู้ควบคุมการผลิตและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ โดยมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งต่างๆ ได้แก่ ผู้ผลิตรายการ ผู้กำกับรายการ ผู้เขียนบทโทรทัศน์ เจ้าหน้าที่ตัดต่อประสานงาน และเจ้าหน้าที่เทคนิค (ถ่ายภาพและตัดต่อ) เป็นต้น สำหรับผลงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษานั้น เริ่มผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ให้กับศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดกรมศึกษานอกโรงเรียน เช่น รายการชุดวิชาพระพุทธศาสนาและจริยศึกษา (ชุดวิชาพระพุทธศาสน์น้อมนำจริยา) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ทั้งเทอมต้นและเทอมปลาย) ชุดวิชาวิทยาศาสตร์กับชีวิตประจำวัน ชุดวิชาทานามัย ชุดวิชาศิลปศึกษา ชุดวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิต ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีผลงานรับจ้างผลิตวิดีโอทัศน์ ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับกรมวิชาการ และรับจ้างผลิตวิดีโอทัศน์เพื่อการศึกษาให้กับ

องค์การค้ำของคุรุสภา รวมทั้งยังผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อให้ความรู้ทั่วไปแก่ประชาชน ออกอากาศทาง ททบ. 5 ได้แก่ รายการ “ครูธรรม” (ได้รับรางวัลโทรทัศน์ทองคำในปี พ.ศ. 2531 และรางวัลเมฆดาในปี พ.ศ. 2532) รายการ “สาขารธรรม” (ได้รับรางวัลโทรทัศน์ทองคำในปี พ.ศ. 2534) และรายการ “เส้นทางสู่มหาวิทยาลัย” (ซึ่งออกอากาศทาง สทท. 11) เป็นต้น จึงทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจเลือกคุณนรพรเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) สำหรับการศึกษาวิจัย ในครั้งนี้

เริ่มแรกผู้วิจัยได้หมายเลขโทรศัพท์ของบริษัท ประรณนา โปรดิักชั่น จำกัดมาจากคุณพนินทรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่กองทัตศุ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ติดต่อไปยังบริษัท ประรณนา โปรดิักชั่น จำกัด โดยผู้วิจัยได้สนทนารายละเอียดเบื้องต้นผ่านทางโทรศัพท์กับคุณกาญจนา ซึ่งเป็นผู้จัดการฝ่ายบริหารงานลูกค้าพนักงานฝ่ายผลิตรายการ และผู้ควบคุมการผลิตและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ ทั้งนี้ คุณกาญจนาได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีแก่ผู้วิจัยในการให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานและบุคลากรทางด้านการผลิตรายการ ตลอดจนแนะนำให้ผู้วิจัยได้รู้จักกับคุณนรพรซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ด้วย ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้เดินทางไปยังบริษัท ประรณนา โปรดิักชั่น จำกัดตามที่ได้นัดหมายผ่านทางโทรศัพท์ในครั้งนั้น และคุณนรพรก็ได้เสียสละเวลาให้กับผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์ในระหว่างที่กำลังติดต่อรายการ “ครูธรรม” อยู่ที่สำนักงานบริษัท ประรณนา โปรดิักชั่น จำกัด จรัญสนิทวงศ์ 96/2 บางพลัด เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 17.00 น.

6. บริษัท ไทเกอร์ กรุ๊ป อินเตอร์ จำกัด

คุณจรัญ ดันชนะสาร อายุ 31 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางด้านสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เริ่มทำงานทางด้านการตลาดและโฆษณา มาเป็นเวลาประมาณ 3 ปี ก่อนที่จะเข้ามาเริ่มทำงานทางด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ที่บริษัท ไทเกอร์ กรุ๊ป อินเตอร์ จำกัด ในปี พ.ศ. 2533 โดยเริ่มจากการทำงานในตำแหน่งผู้ประสานงาน และดูแลลูกค้า ในปีปัจจุบันเป็นผู้ควบคุมการผลิตและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ โดยมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งต่างๆ ได้แก่ ผู้ผลิตรายการ ผู้กำกับรายการ ผู้เขียนบทโทรทัศน์ เจ้าหน้าที่ติดต่อประสานงาน และเจ้าหน้าที่เทคนิค (ตัดต่อ) เป็นต้น สำหรับผลงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา นั้น เริ่มผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 ให้กับศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอก

โรงเรียน เช่น ราชการชุดวิชากลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ (กทอ.) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (ทั้งเทอมต้นและเทอมปลาย) ราชการชุดวิชาภาษาไทย 1 (วิชาบังคับ) ราชการชุดวิชาภาษาไทย (บังคับ) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน ราชการชุดวิชาคณิตศาสตร์ 2 (เลือก) ราชการชุดวิชาคณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน ราชการชุดวิชาคณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน ราชการชุดวิชาวิทยาศาสตร์ 1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน ราชการชุดวิชาวิทยาศาสตร์ 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน ราชการชุดวิชาฟิสิกส์ (ว.021) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ราชการชุดวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการอาชีพ ราชการท่องเที่ยวในโลกกว้าง ราชการชุดวิชาอาชีพ “ชุดช่างซ่อมรถจักรยานยนต์” ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีผลงานรับจ้างผลิตราชการโทรทัศน์ ราชการ “ขอให้หนูคิดเอง” ให้กับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยออกอากาศทางสทท. 11 และรับจ้างผลิตวีดิทัศน์ชุด “สี่พันวรรณกรรม” ให้กับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ รวมทั้งยังผลิตราชการโทรทัศน์เพื่อให้ความรู้ทั่วไปแก่ประชาชนออกอากาศทางททบ. 5 ได้แก่ ราชการ “ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน” ราชการ “บันไดทอง” (เกี่ยวกับการสมัครและหางานทำ) และราชการ “เมืองไทยปลอดภัย” เป็นต้น จึงทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจเลือกคุณจรัญเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

เริ่มแรกผู้วิจัยได้หมายเลขโทรศัพท์พร้อมทั้งสนทนากับเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติการดำเนินงานและบุคลากรด้านการผลิตราชการของบริษัท ไทเกอร์ กรุ๊ป อินเตอร์ จำกัด จากคุณอรทัย รุจิราธร ซึ่งเป็นเพื่อนนิสิตปริญญาโทที่เคยทำงานเป็นผู้ช่วยผู้ผลิตราชการและผู้สร้างสรรค์ ราชการโทรทัศน์ หลังจากนั้นผู้วิจัยก็ได้สนทนารายละเอียดเบื้องต้นผ่านทางโทรศัพท์กับคุณเมธิ ซึ่งเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัท ไทเกอร์ กรุ๊ป อินเตอร์ จำกัด ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้เดินทางไปยังบริษัท ไทเกอร์ กรุ๊ป อินเตอร์ จำกัด ตามที่ได้นัดหมายผ่านทางโทรศัพท์ในครั้งนั้น ทั้งนี้ คุณเมธิได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีแก่ผู้วิจัยในการให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานและบุคลากรทางการผลิตราชการ ตลอดจนแนะนำผู้วิจัยให้รู้จักกับคุณจรัญ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ด้วย และคุณจรัญก็ได้เสียสละเวลาให้กับผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ในระหว่างที่กำลังตัดต่อราชการชุดวิชาอาชีพ “ชุดช่างซ่อมรถจักรยานยนต์” อยู่ที่สำนักงานบริษัท ไทเกอร์ กรุ๊ป อินเตอร์ จำกัด ถนนเกษรศิริร่วมมิตร แขวงทวีวัฒนา เขตตลิ่งชัน เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 18.30 น.

1.2 กลุ่มบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในลักษณะผู้ร่วมงาน สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดแบ่งออกเป็นกลุ่มผู้ร่วมงานของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานราชการ และกลุ่มผู้ร่วมงานของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานเอกชน ดังนี้

1.2.1 กลุ่มบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในลักษณะผู้ร่วมงานที่อยู่ในหน่วยงานราชการ มีจำนวน 3 หน่วยงาน โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มผู้ร่วมงานของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานราชการเฉพาะที่คอยทำงานร่วมกับผู้ผลิตรายการมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปี ได้แก่

1. ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน

1.1 คุณจารย์พร พุทธวิริยากร อายุ 41 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางด้าน การสอนวิชาคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และในระดับปริญญาโท ทางด้านการวัดและการประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบัน เป็นนักวิชาการศึกษา 7 และหัวหน้าสาขาวิชาคณิตศาสตร์ โดยเริ่มเข้ามาทำงานที่ศูนย์เทคโนโลยี การศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในปี พ.ศ. 2525

ผู้วิจัยรู้จักกับคุณจารย์พรมาก่อน เพราะผู้วิจัยเป็นผู้ที่เข้ามารับจ้างผลิตรายการโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาประกอบชุดวิชาคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ติดต่อขอ นัดสัมภาษณ์กับคุณจารย์พรในฐานะที่เป็นหัวหน้าของคุณประพันธ์จากที่ทำงานของคุณจารย์พร โดยตรง และคุณจารย์พรก็ได้เสียสละเวลาให้กับผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ถนนศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 13.00 น.

1.2 คุณปราโมทย์ กิระนันท์ อายุ 30 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางด้าน เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา วิทยาลัยครูสวนสุนันทา ปัจจุบันเป็นนายช่างอิเล็กทรอนิกส์ 4 โดยเริ่มเข้ามาทำงานที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอก โรงเรียน ในปี พ.ศ. 2532

ผู้วิจัยรู้จักกับคุณปราโมทย์มาก่อน เพราะคุณปราโมทย์เป็นเพื่อนรุ่นพี่ของผู้วิจัย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ติดต่อขอ นัดสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์มือถือของคุณปราโมทย์ในฐานะที่เป็นผู้ร่วมงาน กับคุณประพันธ์และคุณถัศดาวัลย์ และคุณปราโมทย์ก็ได้เสียสละเวลาให้กับผู้วิจัยได้สัมภาษณ์

ที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ถนนศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2540
เวลาประมาณ 16.00 น.

2. สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2.1 คุณนงนุช ศิริโรจน์ อายุ 45 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางด้านศิลปศาสตร
สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และในระดับปริญญาโท
ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันเป็น
นักวิชาการศึกษารุ่นอาวุโส 8 และหัวหน้าฝ่ายวิทยุและโทรทัศน์การศึกษา โดยเริ่มเข้ามา
ทำงานที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปี พ.ศ. 2521

ในขั้นแรกผู้วิจัยได้หมายเลขโทรศัพท์ของสำนักเทคโนโลยีการศึกษาจากการใช้บริการ
หมายเลขโทรศัพท์ 13 ขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ต่อจากนั้นผู้วิจัยก็ได้ติดต่อผ่าน
ทางโทรศัพท์ไปที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา และได้รู้จักกับคุณนงนุชจากการแนะนำของคุณ
นงนุชคุณ ซึ่ง เป็นโอเปอเรเตอร์ของสำนักเทคโนโลยีการศึกษา โดยภายหลังจากได้สนทนา
เบื้องต้นกับคุณนงนุชก็ได้ทราบว่า คุณนงนุชเป็นนิติกรที่ จึงทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้
ค่อนข้างจะสะดวกขึ้น เพราะคุณนงนุชเป็นผู้ที่คอยอำนวยความสะดวกทุกอย่างให้แก่ผู้วิจัย
ดังเช่นได้ช่วยแนะนำให้ผู้วิจัยได้รู้จักกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) สำหรับการศึกษาวิจัย
ในครั้งนี้ ตลอดจนหาผู้วิจัยเชื่อมขมการดำเนินงานด้านการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
ของสำนักเทคโนโลยีการศึกษา ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ติดต่อขออนุญาตสัมภาษณ์กับคุณนงนุชในฐานะที่เป็น
หัวหน้าของคุณอิทธิศักดิ์และคุณมานะจากที่ทำงานของคุณนงนุชโดยตรง และคุณนงนุชก็ได้
เสียสละเวลาให้กับผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง
เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 16.00 น.

2.2 คุณสมพงษ์ ศรีอังกูร อายุ 44 ปี จบการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
ทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ เทคนิคกรุงเทพ ปัจจุบันเป็นนายช่างอิเล็กทรอนิกส์ 5 และหัวหน้างาน
ฝ่ายเทคนิคโทรทัศน์ที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา โดยเริ่มเข้ามาทำงานฝ่ายเทคนิคศึกษาซึ่งมี
หน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานโทรทัศน์วงจรปิดที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปี พ.ศ. 2519

ผู้วิจัยได้รู้จักกับคุณสมพงษ์จากการแนะนำของคุณนงนุช ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ติดต่อขออนุญาต
สัมภาษณ์กับคุณสมพงษ์ในฐานะที่เป็นเพื่อนร่วมงานกับคุณอิทธิศักดิ์และคุณมานะจากที่ทำงาน
ของคุณสมพงษ์โดยตรง และคุณสมพงษ์ก็ได้เสียสละเวลาให้กับผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ที่

สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540
เวลาประมาณ 11.00 น.

3. สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

3.1 คุณเกษม เจริญสุข อายุ 31 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนคร ปัจจุบันเป็นนักวิชาการศึกษา 4 และช่วยผู้ผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์การศึกษา โดยเริ่มเข้ามาทำงานที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในปี พ.ศ. 2534

ผู้วิจัยได้รู้จักกับคุณเกษมจากการแนะนำของคุณศุทธิณี ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ติดต่อขอนัดสัมภาษณ์กับคุณเกษมในฐานะที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานของคุณพิไลพรหมและคุณศุทธิณีจากที่ทำงานของคุณเกษมโดยตรง และคุณเกษมก็ได้เสียสละเวลาให้กับผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 14.30 น.

1.2.2 กลุ่มบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในลักษณะผู้ร่วมงานที่อยู่ในหน่วยงานเอกชน มีจำนวน 6 หน่วยงาน โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มผู้ร่วมงานของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานเอกชนเฉพาะที่เลขทำงานร่วมกับผู้ผลิตรายการมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปี ได้แก่

1. บริษัท ช่างคิด จำกัด

1.1 คุณชนประคัลภ์ จันทร์เรือง (ผู้ก่อตั้งบริษัท) ปัจจุบันเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัทช่างคิด จำกัด ทั้งนี้ เป็นความบังเอิญเนื่องจากผู้วิจัยได้นัดสัมภาษณ์กับคุณสมิตรา และเมื่อไปถามนัดแล้วปรากฏว่า คุณสมิตราไม่มีคิวออกกองถ่ายทำต่างจังหวัดอย่างกะทันหัน แต่ผู้วิจัยก็ได้พบกับคุณชนประคัลภ์โดยบังเอิญ ซึ่งโดยปกติแล้วคุณชนประคัลภ์จะไม่ค่อยมีเวลาว่าง ดังนั้นผู้วิจัยจึงถือโอกาสนี้แนะนำตัวและได้สนทนากับคุณชนประคัลภ์ในฐานะที่เป็นหัวหน้างานของคุณสมิตราที่สำนักงานบริษัทช่างคิด จำกัด ดึกขณะละครมรดกใหม่ ละครฟ้า 73 เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 10.00 น.

2. บริษัท เทเลเวฟ มีเดีย จำกัด

2.1 คุณธรรมวัฒน์ พิทักษ์กุล (ผู้ก่อตั้งบริษัท) ปัจจุบันเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัท เทเลเวฟ มีเดีย จำกัด ทั้งนี้ หลังจากที่ผู้วิจัยไม่สามารถติดต่อขอนัดสัมภาษณ์กับคุณประสิทธิ์ได้ ทางโทรศัพท์ จึงทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจเดินทางไปยังบริษัท เทเลเวฟ มีเดีย จำกัด เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 11.00 น. และผู้วิจัยก็ได้พบกับคุณธรรมวัฒน์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ถือโอกาสนี้ทำการแนะนำตัวพร้อมกับมอบหนังสือรับรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาและ แนวคำถามให้กับคุณธรรมวัฒน์ได้พิจารณา จึงทำให้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คุณธรรมวัฒน์ในฐานะ เพื่อนร่วมงานของคุณประสิทธิ์ที่สำนักงานบริษัท เทเลเวฟ มีเดีย จำกัด บริเวณศูนย์วิจัย ซอย 8 ถนนเพชรบุรีตัดใหม่

3. บริษัท โนวา อินเตอร์ แอ็ด จำกัด

3.1 คุณสุธา จันทร์ทวีวัฒน์ อายุ 27 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาวิชา ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ปัจจุบันเป็นผู้ควบคุม การผลิตรายการ โดยเริ่มเข้ามาทำงานที่บริษัท ซูเปอร์ฤทธิ์ ครีเอชัน จำกัด ในปี พ.ศ. 2539 ทั้งนี้ บริษัท ซูเปอร์ฤทธิ์ ครีเอชัน จำกัดเป็นบริษัทในเครือของบริษัท โนวา อินเตอร์ แอ็ด จำกัด ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการผลิตรายการในทุกขั้นตอน (Production and Postproduction)

ผู้วิจัยได้รู้จักกับคุณสุธาจากการแนะนำของคุณนรินทร์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ติดต่อขอ นัดสัมภาษณ์กับคุณสุธาในฐานะที่เป็นเพื่อนร่วมงานของคุณนรินทร์จากที่ทำงานของคุณสุธา โดยตรง และคุณสุธาก็ได้เสียสละเวลาให้กับผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ในระหว่างที่กำลังตัดต่อรายการ อยู่ที่บริษัท ซูเปอร์ฤทธิ์ ครีเอชัน จำกัด บริเวณศรีวรา ทาวน์อินทาวน์ ซอย 9 ลาดพร้าว 94 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 16.00 น.

4. บริษัท สอทซอท โปรดั๊กชัน จำกัด

4.1 คุณสวัสดิ์ ละอองคำ อายุ 30 ปี ปัจจุบันเป็นเจ้าของหน้าตัดต่อแถบวิดิทัศน์ (Editor) โดยเริ่มเข้ามาทำงานที่บริษัท สอทซอท โปรดั๊กชัน จำกัด ในปี พ.ศ. 2534 ทั้งนี้ ผู้วิจัยเคยรู้จักกับ คุณสวัสดิ์มาก่อนในครั้งที่ผู้วิจัยได้มาใช้บริการเช่าห้องตัดต่อ อีกทั้งผู้วิจัยยังได้เคยพบคุณสวัสดิ์

กับคุณพรชัยในครั้งที่ผู้วิจัยเข้าร่วมการประชุมงานรับจ้างผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ประกอบชุดวิชาอาชีพ เมื่อปลายปี พ.ศ. 2539 ที่ศึกษชั้น 3 กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ คุณสวัสดิ์ได้เคยร่วมผลิตรายการกับคุณพรชัยมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปี ซึ่งมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนด ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ติดต่อขอสัมภาษณ์คุณสวัสดิ์โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์คุณสวัสดิ์ผ่านทางโทรศัพท์ในฐานะที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานของคุณพรชัย เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 11.30 น.

5. บริษัท ประรณนา โปรดัคชั่น จำกัด

5.1 คุณกาญจนา รัชชประเสริฐ อายุ 30 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางด้านศิลปศาสตร์ (สื่อสารมวลชน) คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปัจจุบันเป็นผู้จัดการฝ่ายบริหารงานลูกค้าพนักงานฝ่ายผลิตรายการ (Client Service Director) และผู้ควบคุมการผลิตและสร้างสรรครายการโทรทัศน์ โดยเป็นผู้เข้าร่วมก่อตั้งบริษัท ประรณนา โปรดัคชั่น จำกัด ขึ้นมาในปี พ.ศ. 2533

เริ่มแรกผู้วิจัยได้หมายเลขโทรศัพท์ของบริษัท ประรณนา โปรดัคชั่น จำกัดมาจากคุณพนินทร์ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่กองพัสดุ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ติดต่อไปยังบริษัท ประรณนา โปรดัคชั่น จำกัด และผู้วิจัยก็ได้สนทนารายละเอียดเบื้องต้นผ่านทางโทรศัพท์กับคุณกาญจนา หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงได้ติดต่อขอนัดสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์กับคุณกาญจนาในฐานะที่เป็นเพื่อนร่วมงานของคุณนรพร และคุณกาญจนาก็ได้เสียสละเวลาให้กับผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ที่สำนักงานบริษัท ประรณนา โปรดัคชั่น จำกัด จรัญสนิทวงศ์ 96/2 บางพลัด เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 14.00 น.

6. บริษัท ไทเกอร์ กรุ๊ป อินเตอร์ จำกัด

6.1 คุณเมธี อรรณพรวนนท์ อายุ 50 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางการผลิตสื่อโทรทัศน์ วิทยาลัยโคดัมเบีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ปัจจุบันเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัท โดยเริ่มก่อตั้งบริษัท ไทเกอร์ กรุ๊ป อินเตอร์ จำกัดขึ้นมาในปี พ.ศ. 2525

ผู้วิจัยได้รู้จักกับคุณเมธีกาจากการแนะนำของคุณอรทัยซึ่งเป็นเพื่อนนิสิตปริญญาโท ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ติดต่อขออนุญาตสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์กับคุณเมธิในฐานะที่เป็นหัวหน้าและเพื่อนร่วมงานของคุณจรัญ และคุณเมธิก็ได้เสียสละเวลาให้กับผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ที่สำนักงานบริษัท ไทเกอร์ กรุ๊ป อินเตอร์ จำกัด ถนนเกษรติพร้อมมิตร แขวงทวีวัฒนา เขตคลองสาน เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เวลาประมาณ 14.00 น.

2. แหล่งข้อมูลจากเอกสารต่างๆ และวิถีทัศนรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากผู้วิจัยเคยมีประสบการณ์ในการทำงานทางด้านการผลิตรายการ โทรทัศน์มาก่อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงทงจะรู้จักกลุ่มผู้ผลิตรายการที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ในระดับหนึ่ง ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคของการใช้ Snow Ball Sampling Technique คือ เริ่มจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เห็นว่ามีมีความสำคัญก่อน และถ้าผู้ให้ข้อมูลหลักได้อ้างไปถึงผู้ให้ข้อมูลอื่นๆ ผู้วิจัยก็จะตามไปทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกต่อไป ทั้งนี้ ผู้เริ่มต้นของการให้ข้อมูลหลักนั้นผู้วิจัยได้จัดแบ่งประเภทของบุคคลที่จะให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม โดยมีแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละกลุ่ม ดังต่อไปนี้

1.1 แนวคำถามสำหรับกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชน

1. ประวัติของหน่วยงานอย่างคร่าวๆ ได้แก่ ผู้ก่อตั้ง ระยะเวลาในการก่อตั้ง ลักษณะในการบริหารงาน ผลงานที่ผ่านมาเกี่ยวกับการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

2. ประวัติของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ได้แก่ ชื่อ อายุ การศึกษาคำแหน่งและหน้าที่ที่รับผิดชอบในการทำงาน ระยะเวลาในการทำงาน ผลงานและประสบการณ์ที่ผ่านมาเกี่ยวกับการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

3. บทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการ อันได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการ (Preproduction) ขั้นตอนติดตั้งและซักซ้อม (Setup and Rehearsal) ขั้นตอนผลิตรายการ (Production) และขั้นตอนหลังผลิตรายการ (Postproduction) มีลักษณะเป็นอย่างไรบ้าง

4. มีหลักการในการมอบหมายและสั่งงานให้กับทีมงานรับผิดชอบหน้าที่อย่างไรบ้าง

5. ลักษณะของการติดต่อประสานงานในการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเป็นอย่างไร และจะต้องติดต่อประสานงานกับใครบ้าง

6. เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาจะมีวิธีการอย่างไรบ้างสำหรับการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น และมีอำนาจในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาหรือน้อยเพียงใด

7. มีทักษะดังที่จะกล่าวต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไรบ้าง ได้แก่ ทักษะในการเขียนบทโทรทัศน์ ทักษะในด้านเทคนิคการผลิตรายการโทรทัศน์ และทักษะในด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์รายการโทรทัศน์

8. ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการ และปัจจัยเหล่านั้นมีผลอย่างไรบ้าง

9. ปัจจัยดังที่จะกล่าวต่อไปนี้มีผลต่อการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการหรือไม่ อย่างไรบ้าง

- ปัจจัยภายใน ได้แก่ การจัดการ (Management) เทคโนโลยี (Technology) และผู้ประกอบวิชาชีพสื่อ (Media Professional)

- ปัจจัยภายนอก ได้แก่ เหตุการณ์ต่างๆ และแหล่งข้อมูล ช่องทางการแพร่กระจาย (สถานี) และความต้องการหรือความสนใจของผู้ชม แรงกดดันทางเศรษฐกิจ เช่น คู่แข่งขัน หน่วยงานด้านข้อมูลข่าวสาร ผู้โฆษณา เจ้าของสื่อ และสภาพแรงงาน แรงกดดันทางสังคมและการเมือง เช่น การควบคุมทางกฎหมายและการเมือง รวมถึงการควบคุมจากสถาบันอื่นๆ ทางสังคมด้วย

10. ระบบอุปถัมภ์มีผลต่อการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการอย่างไรบ้าง

11. ความสัมพันธ์ในลักษณะการเป็นผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษามีลักษณะเป็นอย่างไร และความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวนี้เกิดขึ้นกับใครบ้าง รวมทั้งมีวิธีในการเสนอและสนองผลประโยชน์ต่อกันอย่างไร

1.2 แนวคำถามสำหรับกลุ่มผู้ร่วมงานของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชน เพื่อใช้สำหรับตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

1. ประวัติของผู้ร่วมงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ได้แก่ ชื่อ อายุ การศึกษา ตำแหน่งและหน้าที่ที่รับผิดชอบในการทำงาน ระยะเวลาในการทำงาน ผลงานและประสบการณ์ที่ผ่านมาเกี่ยวกับการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

2. ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาได้แสดงบทบาทออกมาอย่างไรบ้างในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นเตรียมการ (Preproduction) ขั้นติดตั้งและซักซ้อม (Setup and rehearsal) ขั้นผลิตรายการ (Production) และขั้นหลังผลิตรายการ (Postproduction) ทั้งนี้ บทบาทของผู้ผลิตรายการที่ได้แสดงออกมานั้นมีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร

3. ผู้ผลิตรายการมีหลักเกณฑ์ในการมอบหมายและตั้งงานให้กับทีมงานรับผิดชอบหน้าที่อย่างไรบ้าง

4. ผู้ผลิตรายการมีลักษณะของการติดต่อประสานงานในการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเป็นอย่างไร และจะต้องติดต่อประสานงานกับใครบ้าง

5. ผู้ผลิตรายการมีวิธีการอย่างไรบ้างสำหรับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา และมีอำนาจในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาหรือน้อยเพียงใด

6. ผู้ผลิตรายการมีทักษะดังที่จะกล่าวต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไรบ้าง ได้แก่ ทักษะในการเขียนบทโทรทัศน์ ทักษะในด้านเทคนิคการผลิตรายการโทรทัศน์ และทักษะในด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์รายการโทรทัศน์

7. ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อบทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการ และปัจจัยเหล่านั้นมีผลอย่างไรบ้าง

8. ความสัมพันธ์ในลักษณะการเป็นผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษามีให้กับทีมงานเป็นอย่างไรบ้าง และมีวิธีการเสนอและสนองผลประโยชน์ต่อกันอย่างไร

2. ใช้วิธีการสังเกตการณ์การทำงานของบุคคลในหน่วยงานต่างๆ โดยบทบาทของผู้วิจัยมีดังต่อไปนี้

2.1 การสังเกตการณ์แบบเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงาน โดยผู้วิจัยเข้าไปสังเกตการณ์เพียงอย่างเดียวในลักษณะที่ผู้วิจัยไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน

2.2 การสังเกตการณ์แบบเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงาน โดยผู้วิจัยเข้าไปร่วมการทำงานในลักษณะที่ผู้วิจัยมีประสบการณ์มาก่อน

3. เก็บข้อมูลจากเอกสารต่างๆ และวีดิทัศน์รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

1. การจดบันทึกในระหว่างการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะต้องรวบรวมความคิดและจดบันทึกสรุปใจความสำคัญจากคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการตั้งประเด็นคำถามที่จะใช้ซักถามต่อไปให้เกิดความต่อเนื่องกันและตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งยังจะช่วยให้ผู้วิจัยได้รับคำตอบที่มีความลึกซึ้งและมีความละเอียดชัดเจนด้วย

2. เครื่องบันทึกเทปเสียงจะช่วยทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เกิดความสะดวกและง่ายขึ้นสำหรับการนำเอาเทปบันทึกเสียงนั้น มาถอดความเพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลในภายหลัง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์บทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา” นี้ ผู้วิจัยจะนำเอาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่ได้เสนอไปแล้วทั้งหมดมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ทั้งที่เป็นผู้ผลิตรายการและบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ผลิตรายการในลักษณะผู้ร่วมงาน และข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์การทำงานของบุคคลในหน่วยงานต่างๆ พร้อมทั้งนำเอาข้อมูลทั้งหมดนี้มาประมวลเข้าด้วยกัน เพื่อหาความสัมพันธ์ของเหตุการณ์นั้นๆ แล้วจึงนำเอามาเชื่อมโยงเข้ากับปรากฏการณ์โดยรวม ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะแยกการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์บทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการ ตามแนวคิด Broom's Role Scales และแนวคิดของ Hancock โดยมีกรอบแนวคิดของ วตันด์ อติศัพท์ เป็นแนวทางในการอธิบายถึงขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
2. วิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อบทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการ ตามแบบจำลององค์กรสื่อสารมวลชนท่ามกลางภาวะแวดล้อมทางสังคม (The Media Organization In A Field Social Forces) ของ Mcquail และมีกรอบแนวคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์ (Patron-client) เป็นแนวทางในการอธิบายถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
3. วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบถึงความแตกต่างระหว่างบทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานราชการกับหน่วยงานเอกชน โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดดังที่ได้เสนอไปแล้วข้างต้นมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบนี้

การนำเสนอข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลในลักษณะของการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยการนำเสนอเนื้อหาของข้อมูลไปพร้อมๆ กับการวิเคราะห์และการตีความหมาย ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. การอธิบายถึงบทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการว่ามีมากหรือน้อยเพียงใด และการอธิบายถึงบทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการว่ามีลักษณะแตกต่างกันอย่างไรบ้าง
2. การอธิบายถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อบทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการว่าปัจจัยเหล่านั้นมีผลอย่างไรบ้าง และปัจจัยใดที่มีผลเด่นชัดต่อบทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการ
3. การอธิบายเชิงเปรียบเทียบถึงความแตกต่างระหว่างบทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานราชการกับหน่วยงานเอกชนว่ามีลักษณะแตกต่างกันอย่างไรบ้าง

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์บทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยใช้แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล (Key Informant) เป็นหลัก ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา พร้อมทั้งทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ร่วมงานกับผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ประกอบกับการใช้แหล่งข้อมูลประเภทอื่นๆ เพื่อใช้สำหรับตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ดังนั้นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับมานั้นจึงเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เพราะแหล่งข้อมูลประเภทบุคคล (Key Informant) สามารถให้ข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับบทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา และปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการได้อย่างละเอียดชัดเจน จนทำให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจถึงลักษณะที่แตกต่างกันระหว่างบทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานราชการกับหน่วยงานเอกชนได้เป็นอย่างดี